

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 sierpnia 2023 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodnicząca:	sędzia Małgorzata Sasiadek
Protokolant:	Iwona Sławińska

po rozpoznaniu w dniu 25 lipca 2023 roku w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z odwołania G. Ś. (Ś.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o podstawę wymiaru składek

na skutek odwołania G. Ś.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 11 stycznia 2023 roku, **nr** (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, iż stwierdza, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz ubezpieczenie wypadkowe odwołującego G. Ś. podlegającego ubezpieczeniom jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą wynosi:

a. od kwietnia 2019 roku do grudnia 2019 roku - 1.986,59 zł (jeden tysiąc dziewięćset osiemdziesiąt sześć złotych i pięćdziesiąt dziewięć groszy),

b. za styczeń 2020 roku – 2.444,85 zł (dwa tysiące czterysta czterdzieści cztery złote i osiemdziesiąt pięć groszy),

c. od lutego 2020 roku do grudnia 2020 roku – 1.428,35 zł (jeden tysiąc czterysta dwadzieścia osiem złotych i trzydzieści pięć groszy),

d. od stycznia 2021 roku do grudnia 2021 roku – 2.236,57 zł (dwa tysiące dwieście trzydzieści sześć złotych i pięćdziesiąt siedem groszy),

e. od stycznia 2022 roku do marca 2022 roku – 2.912,13 zł (dwa tysiące dziewięćset dwanaście złotych i trzynaście groszy);

2. zasądza od pozwanego organu rentowego na rzecz odwołującego kwotę 180,00 zł (sto osiemdziesiąt złotych) wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego od dnia uprawomocnienia się orzeczenia tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) sędzia Małgorzata Sasiadek

Sygn. akt VIII U 367/23

UZASADNIENIE

Decyzją z 11 stycznia 2023r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. określił dla G. Ś. podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe jako osoby prowadzącej działalność gospodarczą, w okresie od kwietnia 2019r. do marca 2022r.

W uzasadnieniu zaskarżonej decyzji organ rentowy podał, że G. Ś. jako osoba prowadząca działalność gospodarczą 7 maja 2019r., dokonał za okres od 1 kwietnia 2019r. do 31 marca 2022r. zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych jako osoba prowadząca działalność gospodarczą, dla której podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, uzależniona jest od przychodu/dochodu. W związku z tym, że zgłoszenie to nastąpiło po upływie terminu przewidzianego w art. 35 ust. 14a pkt 2 ustawy systemowej, ubezpieczony utracił uprawnienie do skorzystania z ulgi „mały ZUS” tj. możliwości opłacania składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne w preferencyjnej wysokości, dla której podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne uzależniona jest od przychodu/dochodu.

W odwołaniu od powyższej decyzji odwołujący domagał się jej zmiany i ustalenia podstawy wymiaru składek za sporne okresy zgodnych ze złożonymi deklaracjami DRA. W uzasadnieniu i w toku procesu podnosił on, że 7 stycznia 2019r., drogą mailową zadysponował w biurze księgowym, aby w jego imieniu dokonało ono zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych z kodem tytułu ubezpieczenia właściwym dla osoby, dla której podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne uzależniona jest od przychodu. Następnie każdorazowo biuro to ustalało dla niego wysokość składek od takiej właśnie podstawy wymiaru, zaś odwołujący dokonywał terminowych wpłat składek w ustalonej w ten sposób wysokości za cały sporny okres. Odwołujący wskazał, że zgłoszenie do preferencyjnej podstawy wymiaru składek zostało złożone w związku z rotacją pracowników biura rachunkowego odpowiedzialnych za rozliczanie firmy (...). Odwołujący wskazał, że nie miał wiedzy o niezłożeniu w terminie dokumentacji zgłoszeniowej, a dowiedział się o tym dopiero od organu rentowego w związku z prowadzonym postępowaniem. Jednocześnie odwołujący podkreślił, że jego wolą od początku było skorzystanie z preferencyjnego sposobu rozliczania się z ZUS, o czym świadczy choćby opłacanie przez niego za cały sporny okres składek w wysokości odpowiadającej preferencyjnemu sposobowi ustalania ich podstawy wymiaru. Co więcej odwołujący był przekonany, iż taki sposób naliczania i opłacania składek był, w spornym okresie, prawidłowy, albowiem ZUS składki te przyjmował i nie zgłaszał w tym zakresie zastrzeżeń przez prawie 3 lata.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołujący G. Ś. od marca 2017r. prowadził jednoosobową działalność gospodarczą. Przedmiotem prowadzonej działalności były usługi informatyczne. Od początku prowadzenia tej działalności odwołujący podlegał ubezpieczeniom społecznym z podstawą wymiaru składek w preferencyjnej wysokości, dla której podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne uzależniona jest od przychodu/dochodu – tzw. „mały ZUS”.

W dniu 7 stycznia 2019r. odwołujący został poinformowany przez pracownika biura rachunkowego, że wobec wejścia w życie nowych przepisów, od stycznia 2019r., będzie miał on możliwość dalszego podlegania ubezpieczeniom społecznym z podstawą wymiaru składek w preferencyjnej wysokości, dla której podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne uzależniona jest od przychodu/dochodu tj. „mały ZUS” z tym, że aby skorzystać z tego

uprawnienia winien on dokonać stosownego zgłoszenia do tych ubezpieczeń najpóźniej do 8 stycznia 2019r. W wiadomości mailowej z tej samej daty odwołujący złożył prośbę o dokonanie w jego imieniu stosownego zgłoszenia do ZUS celem uzyskania możliwości korzystania z preferencyjnego sposobu rozliczania się na kolejny okres.

Do faktycznego zgłoszenia odwołującego do ubezpieczeń społecznych z podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne uzależnioną od przychodu/dochodu, tj. „mały ZUS” doszło w dniu 7 maja 2019r. przez umocowanego do tego przez odwołującego pracownika biura rachunkowego.

W kolejnych comiesięcznych wiadomościach mailowych pracownik biura rachunkowego wskazywał odwołującemu wysokość należnej do zapłacenia składki na sporne ubezpieczenie obliczonej zgodnie z regułami właściwymi dla tzw. „małego ZUS”. Składki te były każdorazowo przyjmowane przez organ rentowy, który w tym zakresie nie zgłaszał żadnych zastrzeżeń.

Dopiero z pisma organu rentowego z 23 listopada 2022r. zawiadamiającego o wszczęciu postępowania odwołujący powziął wiadomość o przekroczeniu terminu do przedmiotowego zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych z preferencyjną podstawą wymiaru składek i w konsekwencji o tym, że ZUS uważa te składki za zaniżone.

Następnie 11 stycznia 2023r. organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

Powyższe okoliczności Sąd ustalił na podstawie akt organu rentowego i wyjaśnień odwołującego słuchanego w charakterze strony (e – protokół z dnia 4 lipca 2023r.), a także wydruków korespondencji mailowej prowadzonej przez odwołującego z biurem rachunkowym (k.42-78 i 82-83).

Zebrane dowody Sąd uznał za wystarczające i mogące być podstawą ustaleń faktycznych oraz rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie odwołującego zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 18c ust. 1 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2023r., poz. 1230, ze zm.) podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonego, o którym mowa w art. 8 ust. 6 pkt 1, którego roczny przychód z pozarolniczej działalności gospodarczej uzyskany w poprzednim roku kalendarzowym nie przekroczył kwoty 120.000 złotych, uzależniona jest od dochodu z pozarolniczej działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, zwanego dalej "dochodem z pozarolniczej działalności gospodarczej".

Zgodnie z art. 18c ust. 1 i 2 ustawy systemowej podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonego, o którym mowa w art. 8 ust. 6 pkt 1, którego roczny przychód z pozarolniczej działalności gospodarczej uzyskany w poprzednim roku kalendarzowym nie przekroczył kwoty 120 000 złotych, uzależniona jest od dochodu z pozarolniczej działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, zwanego dalej "dochodem z pozarolniczej działalności gospodarczej", uzyskanego w poprzednim roku kalendarzowym. Podstawa wymiaru składek, o której mowa w ust. 1, nie może przekroczyć 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy i nie może być niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w styczniu danego roku.

Jak stanowi art. 18c ust. 9 ustawy systemowej ubezpieczony, o którym mowa w ust. 1, przekazuje informację o zastosowanych formach opodatkowania obowiązujących tego ubezpieczonego w poprzednim roku kalendarzowym, o rocznym przychodzie z pozarolniczej działalności gospodarczej i rocznym dochodzie z tej działalności uzyskanych w poprzednim roku kalendarzowym, w tym o przychodzie i dochodzie uzyskanych w okresie obowiązywania danej formy opodatkowania, oraz o podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ustalonej na dany rok kalendarzowy w:

1) imiennym raporcie miesięcznym albo

2) w deklaracji rozliczeniowej – w przypadku, o którym mowa w art.47 ust.2

- składanych za styczeń danego roku kalendarzowego lub za pierwszy miesiąc rozpoczęcia lub wznowienia prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w danym roku kalendarzowym.

W myśl art. 18c ust. 10 ustawy systemowej ubezpieczony, o którym mowa w ust. 1, może zrezygnować z uprawnienia do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zgodnie z niniejszym artykułem. Rezygnacja oznacza, że za miesiąc, w którym zrezygnował z uprawnienia, oraz pozostałe miesiące kalendarzowe do końca danego roku kalendarzowego ustala się podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe na zasadach określonych w art. 18 ust.8.

W rozpoznawanej sprawie stan faktyczny był bezsporny, a mianowicie, że odwołujący, który jest osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą w dniu

7 maja 2019r. dokonał zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych z kodem tytułu ubezpieczenia uzasadniającym skorzystanie z ulgi w opłacaniu składek w postaci tzw. „małego ZUS”. Odwołujący za cały sporny okres tj. od kwietnia 2019r. do marca 2022r. opłacał składki obliczone od podstawy wymiaru określonej w art. 18 ustawy systemowej. Natomiast organ rentowy składki te przyjmował bez zastrzeżeń. Z kolei fakt dokonania zgłoszenia po wyznaczonym ustawowo terminie, w ocenie odwołującego wynikał z pomyłki biura rachunkowego obsługującego jego działalność gospodarczą.

W ocenie Sądu przy takim stanie faktycznym organ rentowy w sposób nieuzasadniony zaskarżoną decyzją odmówił odwołującemu wyrażenia zgody na zgłoszenie odwołującego od 1 kwietnia 2019r. do ubezpieczeń społecznym z kodem tytułu ubezpieczenia właściwym dla osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą, dla której podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne uzależniona jest od dochodu - „mały ZUS”.

Zdaniem Sądu, w przedmiotowej sprawie, ocena prawidłowości zaskarżonej decyzji sprowadza się w istocie do prawidłowego zastosowania art. 48 ustawy systemowej, tak w zakresie przesłanek prawa, jak i jego interpretacji. Przepis ten przewiduje dokonanie z urzędu wymiaru składek i stanowi:

Jeżeli płatnik składek nie złoży w terminie deklaracji rozliczeniowej, nie będąc z tego obowiązku zwolniony, Zakład dokonuje wymiaru składek z urzędu w wysokości wynikającej z ostatnio złożonej deklaracji rozliczeniowej, bez uwzględnienia wypłaconych zasiłków oraz zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych, zawiadamiając o tym płatnika (ust. 1). Jeżeli po wymierzeniu składek z urzędu płatnik składek złoży deklarację rozliczeniową, Zakład koryguje wymiar składek do wysokości wynikającej ze złożonej deklaracji rozliczeniowej, z uwzględnieniem wykazanych w deklaracji zasiłków oraz zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych (ust. 2).

W przedmiotowej sprawie Sąd podziela ugruntowane stanowisko orzecznictwa, z którego wynika, że dla ustalenia podstawy wymiaru składek większe znaczenie ma wysokość zapłaconej składki niż termin złożenia deklaracji ZUS.

Należy podkreślić za Sądem Najwyższym (wyrok Sądu Najwyższego z 8 grudnia 2015r., sygn. I UK 535/14), że skoro ustawodawca w art. 48 ustawy systemowej przewidział wyłącznie sankcje "dyscyplinujące" dla płatników składek zobowiązanych do składania deklaracji rozliczeniowych, to nie sposób przyjąć, aby wyłączył możliwość korygowania wymiaru składek dla osób, które w terminie opłaciły składki od nowo zadeklarowanej podstawy wymiaru, jeśli wcześniej opłacały składki ustalone od minimalnej podstawy wymiaru, a deklaracje rozliczeniowe złożyły po terminie. Obligatoryjne wymierzenie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych składek w wysokości przyjętej w deklaracji rozliczeniowej ostatnio złożonej przez płatnika stanowi swoistą sankcję, której stosowanie ma na celu zdyscyplinowanie płatników i nakłonienie ich do terminowego rozliczania składek za ubezpieczonych. Zaniechanie płatnika, który w pierwszej kolejności powinien dokonać rozliczenia przez sporządzenie deklaracji rozliczeniowej

wywołuje podjęcie przez Zakład wyłącznie działań porządkujących, które w efekcie pozwalają ostatecznie na wymierzenie składek zgodnie ze złożoną deklaracją rozliczeniową. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Najwyższy wskazał, że „złożenie przez skarżącą deklaracji rozliczeniowej z przekroczeniem terminu opisanego w art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy systemowej, przy jednoczesnym opłaceniu składki w terminie od nowo zadeklarowanej kwoty podstawy wymiaru, upoważniało organ rentowy do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne za grudzień 2012 r. oraz styczeń 2013 r. w minimalnej wysokości, o której mowa w art. 18 ust. 8 tej ustawy”.

W podobnym tonie wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z 10 grudnia 2018r. (sygn. III AUa 284/18), wskazując że w art. 48 ustawy systemowej przewidziano rozwiązanie na wypadek niewywiązania się płatnika składek z obowiązku złożenia deklaracji rozliczeniowej w terminie. W takiej sytuacji - w celu ochrony interesów ubezpieczonych - ZUS powinien dokonać z urzędu wymiaru składek należnych od płatnika w wysokości, jaką płatnik określił w ostatniej deklaracji rozliczeniowej złożonej przez siebie w ZUS. Wysokość składek Zakład ustala w trybie "awaryjnym". Regulacja dotyczy zarówno sytuacji, w której płatnik składek nie złożył w ZUS jakichkolwiek dokumentów rozliczeniowych, (mimo że był do tego zobowiązany z mocy prawa), jak również wtedy, gdy płatnik wprawdzie złożył niektóre dokumenty (np. imienne raporty miesięczne), lecz nie przekazał deklaracji rozliczeniowej. Dokonanie przez ZUS z urzędu wymiaru składek wchodzi w rachubę także wtedy, gdy płatnik, co prawda opłacił należne składki w terminie, ale nie złożył w ZUS dokumentów rozliczeniowych. Rozliczenie należnych składek może bowiem nastąpić dopiero w oparciu o informacje zamieszczone w deklaracji rozliczeniowej, która z kolei jest sporządzana w oparciu o dane przedstawione w imiennych raportach miesięcznych. Dopóki ZUS nie będzie dysponował kompletną dokumentacją rozliczeniową (deklaracją rozliczeniową, imiennymi raportami miesięcznymi, dowodami opłacenia składek), nie będzie mógł rzetelnie ustalić, czy kwota faktycznie uiszczona przez płatnika tytułem składek jest prawidłowa. Wyjaśniono też, że obligatoryjne wymierzenie przez ZUS składek w wysokości przyjętej w deklaracji rozliczeniowej ostatnio złożonej przez płatnika stanowi swoistą sankcję, która ma na celu zdyscyplinowanie opieszalych/nierzetelnych płatników i nakłonienie ich do terminowego rozliczania składek za ubezpieczonych.

W przedmiotowej sprawie bezsporne jest, że odwołujący nie złożył w wymaganym terminie – tj. do 8 stycznia 2019r. – dokumentacji zgłoszeniowej dla osoby fizycznej wykonującej działalność gospodarczą na mniejszą skalę, która korzysta z obniżenia składek na ubezpieczenia społeczne i opłaca składki wyłącznie za siebie. Złożył ją dopiero 7 maja 2019r.

Niezależnie od powyższego należy podkreślić, że odwołujący terminowo opłacił składki od nowo zadeklarowanej kwoty podstawy wymiaru za miesiące od kwietnia 2019r. do marca 2022r. W związku z powyższym, mimo złożenia przez odwołującego dokumentacji zgłoszeniowej po terminie, organ rentowy winien przyjąć w spornych okresach podstawę wymiaru składek określoną w złożonych przez odwołującego deklaracjach.

Biorąc pod uwagę przytoczone wyżej orzecznictwo, w okolicznościach niniejszej sprawy Sąd uznał, że zaskarżona decyzja organu rentowego określająca podstawę wymiaru składek odwołującego na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz ubezpieczenie wypadkowe za okres od kwietnia 2019r. do marca 2022r. w wysokości miesięcznej, określonej w tej decyzji odrębnie dla każdego miesiąca, jest nieprawidłowa.

W konsekwencji powyższego Sąd z mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdził, iż że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz ubezpieczenie wypadkowe ubezpieczonego G. Ś., podlegającego ubezpieczeniom jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą wynosi:

f. od kwietnia 2019r. do grudnia 2019r. - 1.986,59 zł,

g. za styczeń 2020r. – 2.444,85 zł,

h. od lutego 2020r. do grudnia 2020r. – 1.428,35 zł,

i. od stycznia 2021r. do grudnia 2021r. – 2.236,57 zł,

j. od stycznia 2022r. do marca 2022r. – 2.912,13 zł;

O kosztach orzeczono po myśli art. 98 k.p.c. w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (t.j. Dz. U. z 2015r. poz. 1800, ze zm.) w punkcie drugim orzeczenia. Zasadzając na rzecz strony odwołującej kwotę 180zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego Sąd miał w szczególności na uwadze, że niewskazanie przez strony postępowania wartości przedmiotu zaskarżania, uniemożliwiło Sądowi wyliczenie kwoty należnego wynagrodzenia w sposób określony w § 2 tego rozporządzenia.

(-) sędzia Małgorzata Sasiadek